

ԱՅԼԵՒԱՅԼԻՔ

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՂ ԳԱՂԱՓԱՐԸ

«ԳԻՏԱՐԱՆ»ի մէկ յօդուածիմ հերքումը

=====

(Շար. տես Բազմավազ էջ 180)

Բ. — ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԶՐՈՅՆ ԱՆ-
ՀՐԱԹԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՄԵՐԺԷ այսպէս. էջ
392, սիւնակ բ. «Զուրի մկրտութեան մէջ
տրեք մը կա՛յ: Զկոյ, կը պատասխանէ:
Նոյնպէս էջ 389 «Քանի մը քառերոս հետ
սրսկոտած քանի մը կարիլ չոր, կ'ըսէ, ոչ
կը վնասէ և ոչ... ըստ մեր հասկացողու-
թեան, (այսպիսիք) յեւտ մկրտուած չեն,
է, «Զուրի մկրտութիւն, կը յաւելու նա
էջ 392, ա. սիւնակ, միայն այդքանու-
րիւն մ'է և պատկեր» «Իրական մկրտու-
թեան»:

Պատասխան 1. — Մկրտութեան բաց-
արձակ անհրաժեշտութիւնը ցուցած ա-
տեն բաւական ըսուած է. հոս միայն իբր
ուրիշ բացատրութիւն մ'անոնց կը յաւե-
լում. Յովհ. Գ. Ծ «Երբ ոչ ոք ծնցի ի
չոր և ի Հոգոյ, ևն», ըսել է թէ ջուրն
այնքան հարկաւոր է այս խորհրդին մէջ
«Արքայութիւն» մտնելու համար, որքան
Հոգին. առանց ջուրի Հոգին չի կրնար
առնուիլ. ինչպէս Զուրն ու Հոգին մէկ
պատճառ են «Մկրտութեան», այս ալ նիւ-
թի և ձեռն գործութեան արդիւնք է, առա-
ջինը՝ չորն է, երկրորդը՝ Հոգին. մինչև
այս երկուքը միասին չըլլան՝ «մկրտու-
թիւն» չի կրնար գոյութիւն ունենալ. ինչ-
պէս առանց հոգոյ կամ առանց մարմնոյ
մարդ էակը չի կրնար գոյութիւն ունե-
նալ՝ նոյնպէս առանց Զուրի և Հոգոյ
մկրտութիւնը. մարդոյն մէջ՝ երկուքն ալ
խկական են: Ուրեմն նոյնպէս իսկական են
մկրտութեան մէջ երկուքն իսկ. առաջնոյն
մէջ հոգին ձև է, մարմինն՝ նիւթ. ուրեմն
երկրորդին մէջ ևս Հոգին՝ ձևն է, Զուրը
նիւթ. առանց մարմնի՝ մարդ չ'ըլլար,
ուրեմն առանց Զուրի մկրտութիւն չ'ըլլար:
Եւ արդարեւ,

Պատաս. 2. — Այն ներքինին (Գործք.
Ը, 36), հակառակ իր տրամադրութեանց,
լաւ ըմբռնած էր թէ՛ առանց Զուրի մկր-
տութեան իրապէս ըրիտոյնեայ չի կրնար
ըլլալ. անոր համար, երբ ջուր մը քով կը
հասնի՝ ամէն դժուարութիւն լուծուած կը
գտնէ և կը գտէ. «Ահաասիկ չոր, զի՛նչ
տրեքոս գիտ ի մկրտելոյ» քանի որ չա-
փահաս ըլլալով՝ կը «հաստատմ» երէ է
Թիտոս Քրիստոս որդի Աստուծոյ» —
Ուրեմն, Զուրի մկրտութիւնը այնքան ար-
ժեք ունի, որ առանց անոր՝ մկրտութիւն
չ'ըլլար, (ինչպէս առանց ջրի լուացումը՝
այլանշաղկ է):

Գ. — «Քանի մը քառերոս հետ սրսկոտած
քանի մը կարիլ չոր, կ'ըսէր անծանօթ
Յօդուածագիրն, էջ 389, ոչ կը վնասէ և
ոչ կ'օգնէ... ըստ մեր հասկացողութեան
(այնպիսիք) յեւտ մկրտուած չեն» —
«Բառերոս հետ»....

Պատասխան 1. — Ներքեցէ Գ. Յօդուա-
ծագիր որ ըսեմ, այն բառերն իմ և ըս-
բառերն չեն, այլ Քրիստոսի Աստուծոյ, դա-
տարկ բառեր մը չեն անոնք, այլ Միաբուն
Երրորդութեան, և Եւանջիլիսի միութեան
ամենագոր անուններն. Առանց անդարա-
նալու՝ հեղինակը բոլորովին կը մերժէ Զու-
րի կարեւորութիւնը մկրտութեան խորհրդին
մէջ, Որովհետեւ, «քանի մը կարիլ»ն՝ լիճ
մը ջրէն ի՛նչ տարբերութիւն ունի. եթէ
«քանի մը կարիլ»ն անտարբեր է՝ լիճ
մ'ալ անտարբեր պէտք է ըլլալ, որովհետեւ
սա ի՛նչ առաւելութիւն ունի անոնց վրայ.
քանի որ բանի մը քիչ կամ շատ ըլլալը
բնաւ քննարկելի չի փոխեր. եթէ Աստուած
կրնայ զօրութիւն մը լինի տալ՝ որովհետեւ
Զուր է, ինչո՞ւ նոյնը պիտի չկարենայ
«քանի մը կարիլ»ի տալ: Ուրեմն կամ
պիտի ընդունի մեր հակառակորդը (առա-
կողի ոճով կը խօսիմ) որ՝ «ՔԱՆԻ ՄԸ ԿԱ-
ԹԻՒ ԶՈՒՐ» ով եղածը՝ կատարեալ մկր-
տութիւն է, և կամ պիտի մերժէ, որ լճի
ՄԸ մէջ եղածն ալ (ընկղմամբ) մկրտու-
թիւն չէ. բայց որովհետեւ կը դաւանի նա,
թէ երկրորդը ճշմարիտ մկրտութիւն է.
Ուրեմն պէտք է հաւաստարարպէս դաւանիլ

առաջինն իսկ: Երկայարաբանութեանս երկու մասերն եւ շատ յայտնի են. որովհետեւ ամէն պարագայի մէջ ջուրը՝ ջուր է, քնորիւնը չի փոխեր:

Գ. — «Ջուրի մկրտութիւնը, կը յաւելուր Յօդուածագիրն, էջ 392, սին ա., միայն այդքանորիւնը կամ պատկերն է» «Իրական մկրտութեան», և իրեն ջատագով կը կանչէ Հոովմ. Զ. 3-6:

Պատասխան 1. — Նախ կը պատասխանեմ, թէ բացարձակապէս կը ժխտեմ այդ անհիմն և անտեղութեամբ լի ենթադրութիւնը: Այս խորհրդին մէջ մկրտութիւնը իրական ըլլալու համար, նախ անհրաժեշտ է ճիշդական գործը և առանց ասոր իրական մկրտութիւնը գոյութիւն չունի: Եւ նախ Քրիստոսի հրամանը նոյն բանը կը հաստատէ, (Մարթ. ԻԲ. 19-2) «Առկերտեցէք զամենայն հերանոսս (բաւական չէ, այլ և) Մկրտեցէք զոմսս». ուր (ինչպէս ամէն մարդ կը տեսնէ) «առկերտելն» ու միւս բոլոր ուսուցումներն լոկ նախապատրաստութիւն մ'են այն մեծ և փրկութեան անհրաժեշտ գործին՝ ջուրի մկրտութեան: Նոյնպէս Գործք. ԺԺ. 2-6, այն Եփեսացի աշակերտներն ամէն տրաւ մաղրութիւն ունէին ըրիստոնեայ ըլլալու, և ըստ անանուն Յօդուածագիրն կարծեաց՝ արդէն իրական կերպով մկրտուած՝ անկարօտ էին Ջուրի մկրտութեան. սակայն և այնպէս՝ Առաքեալը զանոնք չի ճանչնար իրել ըրիստոնեայ, այլ «Մկրտեցան յանուն Տէստե Յիսուսի», և այս նիւթական մկրտութեամբն է որ «Եկե՛ Հոգի Սուրբ ի վերայ նոցա» և ոչ առաջ: Ջուրի մկրտութիւնն ուրեմն «այլաբանութիւնն կամ պատկերն» մը չէ, այլ իսկական պատճառ և իրական մկրտութիւնն է:

Պատասխան 2. — Իսկ Հոովմ. Զ. 3-6 բերած վկայութեան նկատմամբ՝ կը հրաւիրեմ ազնիւ ընթերցողն (առանց ձեռքը դիտակ մը տալու կամ այսպիսի «Դիտարան»ի մը վրայ զինքը հանելու), որ զիտէ Անանուն յօդուածագիրն խոշոր և յայտնի հակասութիւնը: Իր յօդուածին

առաջին էջին մէջ (էջ 389, սին ա.), Առաքելոյն ճիշտ այդ տեղէն, կամ (Կող. Բ. 12), «Հոովմէական կաթոլիկ քննրուողէմ կ'առարկէր, թէ՛ Սրսկամար եղածը՝ մկրտութիւնն չէ: — Ինչո՞ւ, կը հարցնեմ: — Որովհետեւ «Մկրտութիւնն βαπτισμα բառը — իր խօսքերն են — ինքնին ԶՈՒՐԻ մէջ բոլորովին ծածկուիլ կը նշանակէ»: — Ո՛վ ըսաւ: — «Առաքեալը» 390: — Ո՛ր: — Հոովմ. Զ. 3-6: — Ինչ կ'ըսէ հոն: — «Մկրտութեամբ թաղուած ենք» «Թաղեցաք մկրտութեամբն» (390 էջ): Թէ՛ որ ինքզինքս պաշտպանելու համար «Թաղեցաք» և «Մկրտութեամբ»ի վրայ խնդիր հանէի՝ ինձ բարկանալով պիտ' ըսէր անշուշտ. Թաղաիլ = ըսել է մէկն աննիւ ուրիշ բանով մը այնպիսի կերպով ծածկել՝ որ բնաւ անկից բան մը չտեսնուի. բայց որովհետեւ Հոովմ. Զ. 3-6 կ'ըսուինք «մկրտութեամբ թաղուած», և մկրտութիւնը = լուացումն՝ ԶՐՈՎ կ'ըլլայ, ուրեմն Առաքեալը հոն կ'ըսէ, թէ՛ բոլորովին ծածկուցանք մկրտութեան Ջուրի մէջ. հետեւաբար, «Հոովմէական կաթոլիկ»ները Առաքելոյն վարդապետութեան ոչմ է կը գործէր: Գեղեցիկ տրամաբանութիւն:

Արդ, պիտի ներէ մեզ Յօդուածագիրն իրեն ըսելու, որ՝ Դու կատարեալ հակառուծեան մէջ ես. դու որ Յօդուածիդ 389-392 էջը կը պաշտպանես՝ թէ Հոովմ. Զ. 3-6 Ջուրի մկրտութեան համար ըսուած է, և չէ թէ երեւոյթյալեան ջուրի մը, այլ՝ — խօսքերդ են (389) — «Մեծ առաքաններու» մէջ լեցուելի ջուրի մը համար, ինչպէս երկու թերթ վերջ, Առաքելոյն մի և նոյն տեղը, մի և նոյն խօսքերը, նոյն մկրտութիւնն ու թաղումը՝ այլաբանական կերպով կ'ՈՒՋՈՍ հասկընալ... — Ուրեմն, ինչպէս յօդուածագիրն ալ 391-2 էջերուն մէջ լաւ բերանած է (ըիչ մը վերջ ժխտելու համար), հոն Առաքեալը ճիշտ լրի մկրտութեան վրայ կը խօսի. Իսկ Ջուրը չ'անուաներ հոն, որովհետեւ ամէն մարդու ծանօթ էր, թէ Մկրտութիւնը = Լուացումը՝ Զրով կը լինի:

Թողունք որ Առաքելոյն նպատակը չէ այն թղթին մէջ սուրվեցնել Հոռովմայեցոց՝ որոնց հաւատքը «Պատմեալ եւ ընդ ամեւնայեւ աշխարհ», թէ Մկրտութեան խորհուրդն ինչպէս կ'ըլլայ:

Հ. ԳՐԻԳՈՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

(Շարունակելի)

ՊՈԼՏԱՔԵՏԵՐ ԷՍԵՐԸ

Պոլտափեշտի հայ գաղթականութիւնն երկու տարեւոյն կը բաղկանայ. բազմաթիւ և աչքի զարնող տարրը կազմողներն են Հունգարահայերը, որոնցմէ մաս մը հարիւրեակ մը տարիներէ ի վեր հաստատուել են քաղաքիս մէջ՝ Դրանսիլուանիայի զանազան կողմերէն հետգնետէ հոս հաւաքուելով, իսկ մաս մ'ալ վերջին համաշխարհական պատերազմին հետեանցով այս յետին քանի մը տարիներուս ընթացքին մէջ նոյնպէս Դրանսիլուանիայի այլ և այլ կեդրոններէն հոս գաղթել են իրենց ընտանիքներով, Երկրորդ տարրը կը կազմուի՝ վերջերս Արեւելքէն Հունգարիա ապաւինած երսուռի չափ ընտանիքներէ և հարկւրեակ մ'ալ առանձնականներէ, որոնց գումարը սակաւի երկու հարիւր անհատականներէ աւելի չէ. մինչդեռ Հունգարահայերու (մօտաւորապէս 600 ընտանիք) թիւը գրեթէ 4000ի կը հասնի, որոնք սակայն հայախօս չեն, թէ և սրտով հայ են և հայ ըլլալին իրենց պատիւ կը յայտարարեն:

Այս վերջիններս ընդհանրապէս պետական այլ և այլ հաստատութեանց պաշտօններու դասակարգին կը վերաբերին, որով ազդեցիկ դիրք մ'ունին և ցիւց թէ շատ բարեկեցիկ վիճակի մէջ կ'ապրին, որքան որ ներկայ ժամանակիս տարօրինակ պարագաները կը ներեն: Իսկ արեւելահայ գաղութին մէջ կը գտնուին աչքի զարնող 20-25 վաճառականներ և առեւտրականներ, ֆաբրիկաներ (ինչպէս ամէն երկիրներու մէջ ջրուած հազարաւոր Հա-

յն) դեռ ևս անկայուն գործերով զբաղած՝ իրենց օրականը ճարելու ջանքով կ'աշխատին, չուգելով՝ մանաւանդ թէ գողելի զգացումով ամօթ համարելով՝ ուրիշներու ծանրաբեռնութիւն մ'ընել իրենց կեանքը: Վերոյիշեալ հայ-վաճառականներու զբաղանքին զլիաւոր մասնաճիւղն է գորգերու շինութիւնն ու վաճառումը, հնավաճառութիւնն և քանի մ'արուեստներ: Հայերու գործունէութիւնը բնականապէս դեռ շատ տկար՝ բայց իրական մրցում մը կը նկատուի՝ ինչպէս Պետութիւնէն տեղական Հրեաներու շահադիտութեանց դէմ, որոնք Պոլտափեշտի (ըսենք մանաւանդ Հունգարիոյ) առեւտրական հրապարակին և դրամատներուն գերազդեցիկ տէրը դարձեր են. ուստի Հայերու ձեռնարկները պետութեան կողմանէ բարոյական դիւրութիւններու կ'արժանանան և կը քաջալերուին:

Թէպէտ և տեղւոյս նոր գաղթական հայութիւնն ունի իրեն սեփական կազմակերպուած արեւելահայ-վարչարարներ, բայց իրենց ոչ միայն համակրական ընդունելութիւն գտեր են բնիկ Հայերէն՝ այլ և վերջիններուս հետ համազգային սերտ կապակցութիւն ունին: Միակ Հայկական-Միութիւն մը Հոնգարահայոց՝ հին և նոր գաղթականներն իրար հետ զօղած է, և ամէն երկուշաբթի երեկոյեան տեղի ունեցած ընտանեկան ազգային համախմբութիւն մը՝ փոխադարձ ջօշափման մէջ կը դնէ զիրենց, և հայ սրտի մ'համար մեծ հաճոյք կ'ընծայէ՝ երբ միեւնոյն քիւպին մէջ կը տեսնես որ հայազգի նախարար մը միեւնոյն սեղանի շուրջը բազմած հայ-վաճառականին հետ, և կամ հայազգի բարձրագոյն դասակարգի պետական պաշտօնեայ մը, ազնուականութեան տիտղոսով օժտուած ընտանիքի մը հայրը՝ որ մի և նոյն սեղանի շուրջը նստած հայ-արուեստաւորին հետ իբրեւ երկու ազգային եղբայրներ՝ ընտանեկան և կամ հայութեան վերաբերեալ ինդիւրներու խօսակցութեամբ կը տեսակցին ու խօսակցին, ինչպէս հայազգի ազնուական տիկինն և օրիորդը՝ իր քոյրակից արեւելահայ տիկնոջ և օրիոր-